

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника

(проректор з науково-педагогічної роботи)

М.В.Афанасьєв
М.В.Афанасьєв

Психологія

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	232 Соціальне забезпечення
Освітній рівень	перший (бакалаврський) рівень
Освітня програма	Управління соціальною сферою

Вид дисципліни

Мова викладання, навчання та оцінювання

базова

українська

Завідувач кафедри
економіки та соціальних наук

Назарова Галина Валентинівна

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри економіки та соціальних наук
Протокол № 1 від 27.08.2018 р.

Розробники:

Лугова Вікторія Миколаївна, к.е.н., доц. кафедри економіки та соціальних наук,
Білоконенко Ганна Володимирівна, к.е.н., викл. кафедри економіки та
соціальних наук.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Особливості сучасного етапу розвитку суспільства обумовлюють необхідність поліпшення психологічної підготовки сучасних спеціалістів. Психологія являє собою науковий напрям, що розглядає і вивчає об'єктивні, реально існуючі психічні явища і факти; виявляє особливості, закономірності побудови та розвитку психіки, функціонування її механізмів. Психологія дозволяє студентам знайти відповіді на деякі важливі питання, допомагає зрозуміти закони мислення, формування інтелекту, пізнати суть і сенс життя та його цінність. Вона сприяє більш ефективній взаємодії з навколишнім світом, вказує на особливості кожної людини та підказує засоби, що допомагають подоланню негативних її рис. Вивчення основ психології сприятиме підвищенню ефективності власної професійної діяльності, допоможе найповніше використовувати особистісний потенціал людини, налагоджувати стосунки між членами колективу.

Мета навчальної дисципліни: вивчення студентами теоретичних засад та набуття практичних навичок у галузі психології, які є необхідними для формування психологічної компетентності у майбутнього фахівця, що визначатиме його професійну спроможність та сприятиме формуванню професіоналізму продовж життя.

Курс	1	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	32
	семінарські, практичні	32
Самостійна робота		86
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Філософія	Соціальна статистика
Соціальна та економічна історія України	Демографія
Медико-соціальні основи здоров'я	Людський розвиток
	Соціологія
	Соціальне підприємництво
	Основи соціальної політики
	Ринок праці та зайнятість населення
	Соціальна психологія
	Теорія соціальної роботи та соціального забезпечення
	Основи наукових досліджень соціальних проблем
	Соціальний аудит та інспектування
	Інформаційно-комунікаційне забезпечення соціальної сфери

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність визначати та грамотно використовувати науковий апарат та основні категорії психології	Вміти використовувати понятійно-категоріальний апарат психології та ефективно формувати комунікаційну стратегію із застосуванням психологічних знань та умінь
Здатність враховувати основні психічні, соціально-психологічні та психофізіологічні прояви особистості у професійній діяльності та життєдіяльності	Діагностувати психофізіологічні особливості людини та налагоджувати взаємодію в залежності від власних психофізіологічних особливостей
Здатність обирати та застосовувати методи дослідження психологічних станів, процесів та властивостей особистості	Здійснювати обґрунтований вибір та використання методів діагностики психологічних процесів, станів і властивостей; враховувати психологічні процеси, стани і властивості в професійній та повсякденній діяльності
Здатність визначати вплив свідомого та несвідомого на діяльність людини	Здійснювати аналіз свідомого та несвідомого в житті людини та вміти враховувати вплив свідомого та несвідомого на професійну та повсякденну діяльність
Здатність визначати тип власної особистості та пояснювати на цій основі свою поведінку і стилі діяльності	Здійснювати обґрунтований вибір та використання методів аналізу особистості та визначення її типу, вміти визначати тип особистості та відповідно регулювати власну поведінку
Здатність обирати та застосовувати методи психодіагностики особистості та дослідження власного «Я»	Визначати напрями розвитку особистості та використання механізмів психологічного захисту
Здатність обирати та застосовувати психологічні методи дослідження індивідуальних особливостей діяльності	Здійснювати обґрунтований вибір методів діагностики та управління діяльністю, вміти діагностувати та регулювати власну діяльність
Здатність обирати та застосовувати психологічні методи дослідження індивідуальних особливостей спілкування та оцінки міжособистісних стосунків	Оцінювати ефективність комунікацій, вміти використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування та долати перешкоди і бар'єри у спілкуванні

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психіка, форми її вияву та властивості

Тема 1. Психологія як наука. Цілі та завдання психологічної підготовки.

1.1. *Психологія як наука.* Психологія як наука, її об'єкт, предмет та завдання. Принципи психології. Понятійно-категоріальний апарат науки. Методи психології.

1.2. *Історія розвитку психології.* Характеристика етапів становлення та розвитку психології. Характеристика основних концепцій психології. Сучасні напрями розвитку психологічної науки

1.3. *Галузі психології.* Психологія в системі наук. Міждисциплінарні зв'язки та характеристика основних галузей психології.

Тема 2. Психіка та її розвиток

2.1. Сутність та особливості психіки. Сутність психіки. Функції психіки. Механізм психіки. Гіпотези про походження психіки. Рівні розвитку психіки живих організмів. Розвиток психіки людини.

2.2. Фізіологічні основи психіки. Будова нервової системи. Можливості людського мозку. Функціональна асиметрія мозку і індивідуальні психофізіологічні особливості людини. Функції мозку та вікові особливості. Основні типи організації мозку.

Тема 3. Форми вияву психіки: психологічні процеси, стани і властивості

3.1. Психологія пізнавальних процесів: відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення. Сутність процесу відчуття. Фізіологічні основи відчуттів. Види відчуттів. Основні властивості, характеристики та закономірності відчуттів. Сутність процесу сприйняття. Основні характеристики сприйняття. Види сприйняття. Ілюзії сприйняття. Спостереження і спостережливість. Сутність процесу пам'яті. Види пам'яті. Процеси і закономірності пам'яті. Продуктивність пам'яті. Методи розвитку пам'яті. Сутність процесу мислення. Основні властивості мислення. Функції мислення. Змістовні і операційні компоненти мислення. Види мислення. Творче мислення. Якості мислення. Мова і мовлення. Функції мови. Види мови. Уявлення як психічний процес. Функції уяви. Види уяви. Увага. Характеристики уваги. Види уваги .

3.2. Характеристики емоційно-вольових процесів. Сутність емоцій. Класифікація емоцій. Функції емоцій. Основні форми психічних станів. Сутність почуттів. Види почуттів. Сутність і ознаки волі. Функції волі. Вольові якості.

3.3. Психічні властивості особистості. Темперамент як біологічний фундамент особистості. Властивості темпераменту. Головні компоненти темпераменту. Типи темпераменту. Поняття "характер особистості". Компоненти характеру. Основні положення теорії акцентуації особистості К. Леонгарда. Здібності. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей.

Тема 4. Рівні вияву психіки: свідомий та несвідомий

4.1. Свідомість як рівень психічного відображення. Свідомість як продукт суспільно-історичного розвитку людства. Рівні свідомості. Характер процесу усвідомлення. Психічний механізм процесу усвідомлення.

4.2. Змінені стани свідомості. Сутність змінених станів свідомості. Види змінених станів свідомості. Сон. Штучно викликані змінені стани свідомості.

4.3. Несвідоме як специфічна функція людської психіки. Несвідоме, його сутність. Неусвідомлювані механізми свідомих дій. Неусвідомлювані збудники свідомих дій. Надсвідомі процеси.

Змістовий модуль 2. Особистість, її діяльність і поведінка

Тема 5. Особистість, структура особистості

5.1. Понятійний апарат теорії особистості. Поняття про індивіда, людину, особистість, індивідуальність, універсум. Чинники та критерії зрілої особистості.

5.2. Теорії особистості. Фрейдизм і неофрейдизм. Аналітична теорія

особистості. Гуманістичні теорії особистості. Когнітивна теорія. Поведінкові теорії особистості.

5.3. *Психологічна структура особистості*. Різні точки зору на структуру особистості. Соціально та біологічно обумовлені підструктури особистості.

Тема 6. Розвиток особистості. "Я – концепція"

6.1. *Розвиток особистості*. Особливості процесу розвитку. Ключові питання психології розвитку. Теорії розвитку особистості.

6.2. *Я-концепція*. Сутність "Я" особистості. Структура Я-концепції. Становлення індивідуального "Я". Самосвідомість та Я-концепція. Роль Я-концепції у житті людини. Порушення самосвідомості.

6.3. *Психологічний захист*. Поняття "психологічний захист", його сутність. Психологічний захист як система охорони власної «Моделі Світу» (за О.В. Літягіною) Сучасні підходи до трактування механізмів психологічного захисту. Роль механізмів психологічного захисту в житті людини. Види та сутність механізмів психологічного захисту. Особливості прояву психологічного захисту залежно від віку, статі та особливостей темпераменту.

Тема 7. Діяльність як форма активності особистості

7.1. *Сутність і види діяльності*. Зміст поняття "діяльність". Ознаки і суттєві характеристики діяльності. Види діяльності. Спілкування, гра, навчання, праця. Провідна діяльність та розвиток особистості.

7.2. *Структура діяльності*. Основні компоненти діяльності: мотив, ціль, методи і засоби, процес, результат. Роль мотивації у спонуканні до діяльності. Компоненти діяльності: дія, вчинок, операція, вміння, навик, звичка.

7.3. *Творчість як особливий вид діяльності*. Творчий процес як особливий різновид діяльності. Етапи творчої діяльності. Творчість та креативність.

Тема 8. Спілкування та міжособистісні стосунки

8.1. *Загальні характеристики спілкування*. Сутність та характеристики процесу спілкування. Модель спілкування. Процес спілкування. Види спілкування. Функції спілкування.

8.2. *Ефективність спілкування та міжособистісні стосунки*. Потреби спілкування. Моделі комфортного та дискомфортного психологічного спілкування. Ефективність та комунікативні бар'єри спілкування. Засоби спілкування: вербальні та невербальні.

8.3. *Конфлікт як форма міжособистісних стосунків*. Психологічна характеристика конфліктів. Види конфліктів. Структура конфліктної ситуації. Функції конфлікту. Методи подолання конфліктної ситуації.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-

бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума для доступу до іспиту – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегроване оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену відповідно до графіка навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах: активна робота на лекційних заняттях; активна участь у виконанні практичних завдань; активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях; перевірка комплексної дослідницької роботи; перевірка есе за заданою тематикою; проведення поточного тестування (проводиться 2 рази за семестр; містить запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни); експрес-опитування. Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі письмової контрольної роботи (проводиться 2 рази за семестр та містить питання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля).

Оцінювання знань студента під час лекційних та семінарських занять, під час виконання індивідуальних завдань та під час експрес-опитування проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з розумінням реалій сьогодення в духовній культурі суспільства, що глобалізується; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки. У процесі оцінювання індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу згідно з графіком навчального процесу.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 15 тестів та 2 практичних задач (стереотипної, діагностичної).

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки і

компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в табл.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Розподіл балів за тижнями згідно технологічної карти подано в табл.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Перевірка есе	Експрес-опитування	Письмова контрольна робота	Комплексна дослідницька робота	Усього
Змістовний модуль 1 Психіка, форми її вияву та властивості	Тема 1. Психологія як наука. Цілі та завдання психологічної підготовки	1 тиждень	0,5	2				2,5
		2 тиждень	0,5	2				2,5
	Тема 2. Психіка та її розвиток.	3 тиждень	0,5	2				2,5
	Тема 3. Форми вияву психіки: психічні процеси, стани і властивості	4 тиждень	0,5					0,5
		5 тиждень	0,5			4		4,5

		6 тиждень	0,5						0,5
		7 тиждень	0,5				5		5,5
		8 тиждень	0,5					10	10,5
	Тема 4. Рівні вияву психіки: свідомий і несвідомий	9 тиждень	0,5						0,5
		10 тиждень	0,5	5					5,5
	Змістовий модуль 2. Особистість, її діяльність і поведінка	Тема 5. Особистість, структура особистості	11 тиждень	0,5			4		
12 тиждень			0,5	3					3,5
Тема 6. Розвиток особистості. "Я-концепція"		13 тиждень	0,5	2					2,5
		14 тиждень	0,5			5			5,5
Тема 7. Діяльність як форма активності особистості		15 тиждень	0,5	3					3,5
Тема 8. Спілкування та міжособистісні стосунки		16 тиждень	0,5				5		5,5
Іспит									40
Усього		8	19	5	8	10	10	100	

5. Рекомендована література

Основна

1. Дружинин В. Н. Психология : учебник для экономических вузов : [Текст] / В. Н. Дружинина. – СПб. : Питер, 2002. – 672 с.
2. Дубровська Д. М. Основи психології : навч. посіб. [Текст] / Д. М. Дубровська. – Львів : Світ, 2001. – 280 с.
3. Загальна психологія : підручник для студентів вищ. навч. закладів [Текст] / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. – К. : МАУП, 2001. – 256 с.
4. Колесов Д. В. Введение в общую психологию [Текст] / Д. В. Колесов. – М. : Изд. МПСИ, 2002. – 736 с.
5. Корольчук М. С. Основи психології : опорні конспекти, схеми, методики [Текст] / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк, В. М. Марченко. – К. : Ніка-Центр, 2009. – 320 с.
6. Мажник Н. А. Психологія і педагогіка : навч. посіб. [Текст] / Н. А. Мажник, Л. О. Сасіна. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 199 с.

7. Маклаков А. Г. Общая психология : учебник для вузов [Текст] / А. Г. Маклаков. – СПб. : Питер, 2005. – 583 с.
8. Максименко С. Д. Загальна психологія : [Текст] / С. Д. Максименко. – К. : ЦУЛ, 2004. – 272 с.
9. Немов Р. С. Психология : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений [Текст]. В 3-х т. Т. 1 : Общие основы психологии / Р. С. Немов. – 5-е изд. – М. : ВЛАДОС, 2004. – 687 с.
10. Семиченко В. А. Психологія особистості [Текст] / В. А. Семиченко. – К. : Видавець Ешке О. М., 2001. – 427 с.

Додаткова

11. Выготский Л. С. Психология развития человека [Текст] / Л. С. Выготский. – М. : Изд-во Смысл; Изд-во Эксмо, 2005. – 1136 с.
12. Козаков В. А. Психологія діяльності та навчальний менеджмент [Текст] / В. А. Козаков. – К. : КНЕУ, 2000. – 244 с.
13. Коноплин О. А. Психологические механизмы регуляции деятельности [Текст] / О. А. Коноплин. – Изд. 2-е, испр. и доп. – М. : Наука, 2011. – 320 с.
14. Корнев М. Н. Соціальна психологія : підручник [Текст] / М. Н. Корнев, А. Б. Коваленко. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 1995. – 304 с.
15. Краткий психологический словарь [Текст] / сост. Л. А. Карпенко; под. ред. А. В. Петровського, М. Г. Ярошевского. – Ростов н/Д. : Феникс, 1998. – 512 с.
16. Пугачев В. П. Тесты, деловые игры, тренинги в управлении персоналом : учебник для студентов вузов [Текст] / В. П. Пугачев. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 285 с.
17. Щекин Г. Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению : учеб.-метод. пособ. [Текст] / Г. Щекин. – 2-е изд., испр. – К. : МАУП, 2001. – 615 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

18. Библиотека по психологии – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://flogiston.ru/library>.
19. Психологический словарь – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://psi.webzone.ru/>.
20. Психологические тесты онлайн. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://psyttests.org/>